

מלבי"ם פרשת תולדות

בראשית פרק כו, לד-לה
(לד) וַיְהִי עֵשָׂו בֶן-אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיִּקַּח אִשָּׁה אֶת-יְהוּדִית בַּת-בְּאֵרִי הַחִתִּי וְאֶת-בְּשֵׁמֶת בַּת-אֵילָן הַחִתִּי: (לה) וַתֵּהָיוּ.
מֵרַת הַיּוֹם לַיִצְחָק וּלְרַבֵּקָה:

בראשית פרק כז פסוק א
וַיְהִי כִּי-זָקַן יִצְחָק וַתִּכְהַלֵּן עֵינָיו מֵרָאִת וַיִּקְרָא אֶת-עֵשָׂו בְּנֹו הַגָּדֹל וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הֲגִנִי:

בראשית פרק כז פסוק ה
וּרְבֵקָה שָׁמְעַת בְּדַבַּר יִצְחָק אֶל-עֵשָׂו בְּנֹו וַיִּלֶּךְ עֵשָׂו הַשָּׂדֶה לְצֹד צִיד לְהִבְיֵא:

מלבי"ם בראשית פרק כז פסוק א
(א) השאלות (א - יא)

מה ראה יצחק לברך את עשו דוקא ולא את יעקב, וכי לא ידע שעשו איש שדה ויעקב איש תם, ומה ראתה רבקה להשתדל כל כך להסיר הברכה מעשו...

ויהי כי זקן יצחק הנה תכלית בריאת העולם היא כדי שימצא איש צדיק וטוב אשר תלוה אליו ההשגחה הא-להית ויהיה מעון לשכינת ה' בארץ, כמ"ש כי זה כל האדם כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה, ובאשר אדם כזה מציאותו מעט ויקר וא"א שיתקיים לבדו בעולם, נבראו עמו כל המון בני אדם שיכינו לו צרכיו ויהיו לו לצוותא, כמ"ש כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה, כמו שנמצא באילן שרשים וענפים וקליפות ועלים, והעקר הוא הפרי שהוא המועט נגד העלים והקליפות, וכאשר רצה ה' שיהיה אומה שלמה שידבק בה הענין הא-להי ויהיו מהם חסידים ונביאים וצדיקים ושרי קודש ויראי א-להים, בענין שהם יהיו תכלית הבריאה וצמח ה' ופרי קודש, וא"א שכולם יעסקו בענינים הא-להיים, שמי יכין להם לחמם וכל צרכיהם, הפריש שבט הלוי שהוא יהיה מופרש מכל עניני העולם ונבדל לעבודת ה', וכל זרע ישראל ישאו צרכיו במעשר פירותיהם, והוא אין לו חלק ונחלה בשדה ובכרם, כי ה' הוא נחלתו והוא הקרב לא-להים כמ"ש כי הבדיל א-להי ישראל אתכם מעדת ישראל להקריב אתכם אליו, ובזה יקחו ב"י חלק בשכר צדקותיו ועבודתו, שהוא שלוחם לעבודת ה' והם נכנסים תחתיו לעבוד עבודת השדה להכין לו טרף חוקו ובזה יהיו שניהם מאושרים בעה"ז ובעה"ב. והיו ישראל בין העמים ובין שבט לוי, כהאלמוג שהוא אמצעי בין הדומם ובין הצומח, והפיליפ שהוא אמצעי בין הצומח ובין החי, כן הם אמצעים בין שבט לוי שהוא קדש לה' ובין העמים הדבקים בחומר ובדברים ארציים, וה' ברך את אברהם שמזרעו יצא הסגולה העם אשר בחר לנחלה לו שיהיה ה' להם לא-להים וישכן שכינתו בתוכם והם יירשו את הארץ הקדושה המוכנת לדבוק הא-להי ולהשגחתו ויהיו קדושים לא-להיהם, ואברהם לא מסר ברכה זו ליצחק, כי ברכה זאת אין בכח האדם להורישה לבניו, כי הוא תלויה בקדושת העם ובטוב מעשיהם, ורק אחרי מות אברהם ברך ה' את יצחק בברכה זו, וכן יצחק לא היה בדעתו לברך את בניו בברכת אברהם, כי ידע שלזה לא תועיל ברכתו רק המוכן לה יתברך בזה מה', וכן תראה כי הברכה שברך יצחק עתה את יעקב ועשו היה מטל השמים ורוב דגן ותירוש ולא הזכיר דבר לא מירוש הארץ ולא שיהיה ה' להם לא-להים, כי ברכה זו לא היה בידו למסרה לבניו, רק ההתעוררות שהתעורר עתה לברך את עשו היה ממה שאמר בפסוק הקודם שעשו לקח נשים מבנות כנען, ושהיו מורת רוח ליצחק ולרבקה, ובזה כבר הכיר יצחק כי עשו אינו ראוי לברכת אברהם, וידע כי יעקב לבדו הן מצד שלקח את הבכורה ובחר לחלקו עבודת ה', והן מצד צדקתו הוא הקדוש לא-להיו, והוא אשר יירש את ברכת אברהם וכל זרעו יהיו מובדלים לעבודת ה', ואחר שראה והבין את זאת היה דואג בעד שני בניו, אם בעד עשו שראה שע"י רשתו נדחה מהבכורה ומברכת אברהם ויהיה כמשפחות האדמה, ואם בעד יעקב אחר שכל זרע יעקב יהיה מופרש לעבודת ה' א"א שיתעסקו בעבודת האדמה ובענינים ארציים, כי עסקים כאלה ישביתו אותם מעבודת ה', וכמ"ש אפשר אדם חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה תורתו מתי נעשית, וגם מי ילחם מלחמותיו להגן עליו מני צר הלא חזקי הצורה הם חלושי

החומר ואיך ילחם עם גבורים אשר יעלו עליו לכבוש את ארצו, ובזה חשב מחשבות שלא יאבדו שני בניו יעקב מתוך עניו וחלישת חמרו, ועשו מצד שנדחה מבכורתו ונעשה איש שדה, **לכן רצה ששני בניו יהיו לעם אחד, כישראל ושבט לוי**, ורצה לברך את עשו ברוב עושר ודגן ותירוש ובגבורה למלחמה ולממשלה, **וזרע יעקב יהיו מיוחדים רק לעבודת ה' כשבט לוי אחרי כן, ובני עשו יספיקו להם טרפם ולחם חקם ויגינו בעדם מכל צר** כמו שעשו ישראל אח"כ לשבט לוי, וזרע עשו יהיו הממוצע בין ישראל להעמים, כמו שהיה באמת אח"כ ישראל נגד שבט לוי, ועל כן רצה להכין את עשו על ידי ברכתו שיהיה לו משמני הארץ ורוב דגן ותירוש ושיהיה מושל עמים ומצוה לאומים, ועת יופיע רצון ה' להנחיל תורה לעמו יהיו זרע יעקב כלם עובדי ה' שומרי משמרת הקודש, וזרע עשו יפרנסו אותם ויגינו עליהם כקליפה והעלים השומרים את הפרי, ולכן אחר שאמר שעשו לקח מבנות כנען ויצחק ידע מרשעו ושלא יהיה ראוי לברכת אברהם, שכן תמצא שטרם ברך יצחק את יעקב בברכת אברהם צוה עליו לא תקח אשה מבנות כנען כי הא בהא תליא, ונוסף לזה הגיע הזמן שידאג יצחק על בניו כי זקן יצחק ועיניו כהו מראות, ודאג כי קרוב יום מותו, והנה את יעקב לא היה בדעתו לברך כלל, כמ"ש למעלה שברכת יעקב שהיא ברכה רוחניית אינה ביד יצחק כלל, שמטעם זה לא ברך את שבט לוי כי ראה שיהיה משרת במקדש ה' וזה ברכתו ברכה הנתונה מאת ה' לא מיד אדם, ורצה לברך את עשו בברכת עוה"ז כנ"ל:

מלבי"ם בראשית פרק כז פסוק ה

(ה) ורבקה שמעת. **הנה רבקה הבינה כל כונת יצחק** (שעז"א ורבקה שומעת ר"ל מבינה דברי יצחק) איך רוצה לעשות התקשרות בין עשו ובין יעקב **כהתקשרות יששכר וזבולון ושבט לוי וישראל שיעקב יעסוק בתורה ועשו יפרנס אותו, אבל היא ידעה היטב רשעת עשו ורוע תכונתו**, שלא לבד שלא יהיה קליפה השומרת לפרי, כי כעש יאכל וכרקב יבלה את כל, והעושר שיתן לו אביו בברכתו יהי שמור לו וליעקב לרעתו, לכן ראתה כי טוב שיבורך יעקב גם בברכת עה"ז בעושר וממשלה, כי יש מקום אשר שניהם יכוננו יחדו ההצלחה הגופיית עם הנפשיית ויוכל אדם לזכות לשני שלחנות, אם ישמש בהעושר וממשלה רק לצורך אושר הנפש, שמטעם זה לע"ל יהיה ללוים חלק בארץ, כי אז תמלא הארץ דעת ה' ורוח הטומאה יעביר מן הארץ ולא תשביתנו העושר מעבודת ה', כי מסלת השלמים שתים המה, יש אשר יהיה ענין החומר עליו ויצרו יסיתו לחטוא, רק הוא יתגבר על יצרו, וזה הנקרא כובש, ויש אשר כבר המית את יצרו ופסקה תאותו, וזה נקרא צדיק. והנה הראשון צריך להכניע את חמרו ושלא י"ל חלק ונחלה בעושר ונחלה בל ישבית אותו מעבודת ה', אבל השני שגם כחותיו החמריים באו בברית בל יתאוו לדבר מלבד אשר תצוה הנפש להעזר בהצלחה הנפשיית, לא יחשיך אותו ההון והמשרה מעבודת ה', וזה יהיה מדרגת ישראל לעתיד כמ"ש ועמדו זרים ורעו צאנכם ואתם כהני ה' תקראו, וחשבה רבקה שבענין זה יצלחו הבנים יותר, שגם ברכת העה"ז תהיה ליעקב, ועשו יעבוד אותו עבודת עבד, כי ימשול עליו יעקב בעוז ה' ובכח נפשו כמו שהיה בעת שהצליחו ישראל וכבשו אדום תחתם והכניסו אותם בברית מילה וטבילה בימי הורדוס, וספר הכתוב כי רבקה שמעת בדבר יצחק וילך עשו לצוד ציד להביא, כי לולא ראתה שהלך תיכף לא היתה עושה הערמה הזאת רק היתה מדברת על לב יצחק שיסכים לדבריה, אבל ראתה שהזמן קצר כי הלך לצוד ציד ולא באופן שהיה הולך תמיד לצוד כי היה איש ציד כי עתה הלך להביא, ולכן הוכרחה אל הערמה הזאת: